

Мирослав ВОЛОЩУК
(Івано-Франківськ, Україна)

ORCID : <https://orcid.org/0000-0002-1737-7205>

УДК: 930:929.731Д.Романович]001

Олександр ГОЛОВКО
(Київ, Україна)

ORCID : <https://orcid.org/0000-00002-7036-0090>

Ілля ПАРШИН
(Львів, Україна)

ORCID : <https://orcid.org/0000-0003-0554-1335>

Андрій СТАСЮК
(Галич – Івано-Франківськ, Україна)

ORCID : <https://orcid.org/0000-0003-0554-1335>

Назарій ХРИСТАН
(Чернівці, Україна)

ORCID : <https://orcid.org/0000-0003-3601-2153>

КОРОЛЬ ДАНИЛО РОМАНОВИЧ
ПОМІЖ МІФОМ І РЕАЛЬНІСТЮ:
ДЖЕРЕЛЬНІ СВІДЧЕННЯ,
ІСТОРІОГРАФІЧНИЙ ДИСКУРС
ТА ІСТОРИЧНА ПАМ'ЯТЬ.
МАТЕРІАЛИ ДИСКУСІЙНОГО КРУГЛОГО СТОЛУ
ВІД 25 СІЧНЯ 2024 РОКУ

Дискусійний круглий стіл відбувся на базі Національного заповідника «Давній Галич» 25 січня 2024 року. Участь у дискусії взяли провідні спеціалісти та дослідники середньовічної історії України, в тому числі постаті короля Данила Романовича (1201–1264), з чотирьох українських міст – Києва, Львова, Івано-Франківська та Чернівців. У ході дискусії модератором був сформований ряд проблемних питань, відповіді на які обґрунтували запрошені спікери,

спираючись на власні багаторічні дослідження. Наукове обговорення тривало впродовж двох турів і понад 180 хв., а учасники дискусії отримали можливість дізнатися про найновіші тенденції у дослідженні постаті короля Русі. Дискусійний круглий стіл організовано в рамках вшанування 760-х роковин смерті Данила Романовича та ювілею 30-річчя утворення Національного заповідника «Давній Галич».

Ключові слова: Данило Романович, Королівство Русі, історична пам'ять, наукова дискусія.

МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ ТА ІНФОРМАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ЗАПОВІДНИК «ДАВНІЙ ГАЛИЧ»

Дискусійний круглий стіл з проблематики:

**«КОРОЛЬ ДАНИЛО РОМАНОВИЧ ПОМІЖ МІФОМ І РЕАЛЬНІСТЮ:
ДЖЕРЕЛЬНІ СВІДЧЕННЯ,
ІСТОРІОГРАФІЧНИЙ
ДИСКУРС**

ТА ІСТОРИЧНА ПАМ'ЯТЬ»

Час і місце проведення:

25.01.2024 року, початок 11:30.

Візит-центр Галицької ТГ, м. Галич
вул. Кардинала Гузара, 7.

**Учасники дискусійного
круглого столу:** науковці,

музейні працівники, освітяни,
студенти, громадськість,
журналісти,

краєзнавці та усі, хто цікавиться
історією Середньовіччя
і особистістю короля Данила.

Головні спікери дискусії:

- Олександр ГОЛОВКО, академік АН Вищої школи України, доктор історичних наук, старший науковий співробітник Інституту української археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського НАН України, м. Київ, Україна.

Міністерство культури та інформаційної політики України
Національний заповідник «Давній Галич»

Учасники дискусії :

д.і.н. Олександр ГОЛОВКО
д.і.н. Мирослав ВОЛОЩУК
к.і.н. Ілля ПАРШИН
к.і.н. Назарія ХРИСТАН

Модератор дискусії:

к.і.н. Андрій СТАСЮК

Дискусійний круглий стіл на тему :

**«Король Данило Романович поміж
міфом і реальністю: джерельні
свідчення, історіографічний дискурс та
історична пам'ять»**

м. Галич, 25 січня 2024 р., Візит-центр, початок о 11 год. 30 хв.
Online трансляція : <https://meet.google.com/nao-tuqx-aw>

· Мирослав ВОЛОЩУК, доктор історичних наук, професор кафедри всесвітньої історії Факультету історії, політології і міжнародних відносин Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, директор Центру медієвістичних студій, м. Івано-Франківськ, Україна / стипендіат Відділення східноєвропейських студій Філософського факультету Мюнстерського університету, м. Мюнстер, Німеччина.

· Ілля ПАРШИН, кандидат історичних наук, завідувач відділу історії середніх віків Інституту українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України, м. Львів, Україна.

· Назарій ХРИСТАН, кандидат історичних наук, асистент кафедри історії України Факультету історії, політології та міжнародних відносин Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича, м. Чернівці, Україна.

Модератор дискусії: Андрій СТАСЮК, кандидат історичних наук, учений секретар Національного заповідника «Давній Галич».

Проблемні питання для спікерів круглого столу

Андрій СТАСЮК: *Олександр Борисовичу, свого часу 2006 року Ви видали потужну наукову працю у вигляді монографії під назвою «Корона Данила Галицького: Волинь і Галичина в державно-політичному розвитку Центрально-Східної Європи раннього та класичного середньовіччя». Якби Ви публікували таку книгу тепер, чи змінили б щось концептуально у новому дослідженні? І як оцінюєте історіографічний поступ у питанні вивчення постаті та епохи короля Данила за останнє двадцятиліття?*

Олександр ГОЛОВКО: Декілька попередніх зауваг. Перша. Мені дуже приємна Ваша оцінка моєї книги. Водночас хочу звернути увагу, що, вірогідно, не мені на загал слід давати оцінку вказаної монографії. Без зайвого приниження хочу наголосити, що в означеній книзі, можливо, через великий обсяг інформації, можливо, через певний поспіх у підготовці, а головне, через сам факт, що це якийсь етап творчості, присутні як певні новації, так і недоліки. Попри назву вказане дослідження – це не біографія князя і короля Данила Романовича, хоча факти його життя в монографії викладені досить докладно. Головне завдання книги визначено в другій половині назви – на тлі розгляду закономірностей і особливостей історичного поступу регіону Центрально-Східної Європи показати державно-політичні процеси, що відбувалися на Волині і в Прикарпатті в період раннього і класичного середньовіччя. За порадою

академіка Ярослава Ісаєвича розгляд матеріалу доведений до середини 60-х років XIII ст., тобто до часу смерті Данила Романовича. Перша половина назви книги — «*Корона Данила Галицького*» — має два аспекти. Перший — рекламний. Шанувальники історії знають волинського і галицького володаря саме під таким іменем, мала б викликати увагу потенційних читачів. Другий момент — це одна з ідей книжки, а саме розвиток державних і політичних процесів завершився апогеєм, який значною мірою виразився у появі королівської корони на нашому вітчизняному обрії у вигляді коронації князя Данила Романовича.

З приводу змін у дослідженні: якби я його готував знову, зазначу, що концептуально я б нічого не міняв. У 2006 р. я запропонував своє бачення держави, показав, коли виникли ранні державні утворення, дав оцінку державно-політичного формування Русі з центром у Києві як держави імперського типу, розвиток якої призвів до появи суверенних князівств-земель. Робота, як на мене, важлива в перспективі творення загальної концепції історії України, але до цього процесу мають долучатися вже інші історики. Зокрема, вкрай важливо зараз розібратися з минулим України в XIV—XVI ст. Але далі я на цю тему не буду говорити, бо попри всю її величезну важливість вона не є предметом сьогоднішнього обговорення.

Однозначно слід визнати, що останні десятиліття нашого життя — це час, коли вкрай багато уваги приділено вивченню постаті князя і короля Данила Романовича, всієї вкрай цікавої історії українських земель у XIII ст. Я не писав біографії Данила, хоча в багатьох моїх книгах і статтях останнього періоду його персоні приділено багато уваги. Хочу згадати про увагу до постаті володаря в спеціальних біографіях, починаючи від праць мого вчителя в часи аспірантури Миколи Котляра, згодом книг Даріуша Домбровського, монографії мого друга і колеги Леонтія Войтовича разом із Володимиром Александровичем, присутньої тут Марії Костик. Як відомо, в біографічному жанрі у мене написані книги про батька Данила князя Романа Мстиславича, тестя Мстислава Мстиславича «Удатного», статті про більш далекого родича половецького хана Котяна Сутоєвича, який був рідним дідом першої дружини Данила — Анни.

Андрій СТАСЮК: *Мирославе Михайловичу, «угорське підданство» Данила Романовича — доволі делікатний факт з біографії князя і короля, також неоднозначно представлений в історіографії, в тому числі сучасній. Проясніть сутність цієї дискусії і її вплив на розвиток студії про особу волинського і галицького володаря (володарів?) загалом.*

Мирослав ВОЛОЩУК: Стосунки князя, а згодом короля Данила з угорськими володарями сягають ще часів його дитинства. Із несподіваною загибеллю Романа Мстиславовича 19 червня 1205 р., загрозами для здоров'я і життя членів його сім'ї у другому шлюбі та відсутність належної допомоги від найближчих вінченосних родичів на Волині чи галицького боярства вдова зуміла домовитися про безпекові гарантії зі щойно зведеним на угорський престол королем, своїм далеким родичем, Андрієм II. Однією з умов угоди, вочевидь, стало набуття королем патронату над юним князем Данилом, а також отримання санкцій на титул *Galitiae Lodomeriaeque Rex*. Галицький і володимирський складники із кінця 1205–1206 рр. більше ніколи не покидали більш розлогого угорського титулу аж до листопада 1918 р. Окреслена юридична практика, воєнні можливості та певна підтримка серед галицької знаті відтепер дозволяли Арпадам активніше взятися до справи утвердження у Галицькій землі котрогось із членів своєї династії, представників угорських або ж місцевих еліт чи просто руських князівських родин, котрі визнавали б угорський сюзеренітет. Серед таких до 1213 р. безумовно був Данило Романович, що упродовж 1206/7–1210/11 рр. виховувався при угорському дворі та був зведений на галицьке княжіння восени 1210/11 р. угорськими, польськими і частково волинськими силами за результатами успішної кампанії проти Володимира, Романа і Святослава Ігоревичів. Що цікаво, Андрій II у жодному разі не мав наміру зрікатися кількома роками раніше набутого титулу *Galitiae Lodomeriaeque Rex*, залишаючись ключовим актором політичного життя краю ще найближчих кілька років. Варто підкреслити, що в інший спосіб стати галицьким князем на той момент Данилові (за підтримки своєї матері) було б неможливо. Однак амбіції Романової вдови, які не додавали стабільності у стосунках з боярами Галича, спричинили до зміни планів Андрія II. Після чергового виїзду під тиском обставин Данилової матері і самого юного князя із Галича до Угорщини 1212 р. король відмовився від ідеї повторного встановлення Романового сина на престолі. Від його імені найближчим часом урядовав відтепер один із найвідоміших галицьких бояр Володислав Кормильчич, а згодом від 1214 р. — другий син Андрія Коломан, коронований 1215 р. як *Galitiae Rex* (або *Rex Ruthenorum*). На тлі зміни угорської політики Романова вдова із сином у вересні 1213 р. покинули Угорське королівство, після чого князь Данило найближчі 22 роки тут більше не появлявся. Сім'я відтепер зосередилася на утвердженні свого авторитету і впливу у Волинській землі. Активніше повернутися до

галицької спадщини Романа Мстиславовича Данило зміг лише зі смертю свого першого тестя, галицького князя упродовж 1217–1227 рр. (з перервами) Мстислава Мстиславовича. Утім, кількарізкові спроби взяти Галич під свій контроль не мали стабільного успіху. Під час однієї із них – ранньої весни 1234 р. – в обложеному Даниловими силами Галичі помер місцевий князь, третій син Андрія II, угорський принц Андрій. Це точно не могло покращити стосунків із Арпадами. Зрештою, і в самому Галичі Данилові Романовичу не вдалося утвердитися більше ніж на рік та кілька місяців.

Після низки воєнних невдач проти чоловіка своєї зведеної сестри чернігівського князя Михайла Всеволодовича у першій половині 1235 р., втрати на користь останнього галицького престолу Данило Романович вирішив перервати 22-річну паузу у спілкуванні з Арпадами та знову появився при їхньому дворі. Цей візит тривав щонайменше кілька місяців – до зими 1235/6 р. Імовірно, князь мав намір зустрітися ще з Андрієм II, однак 21 вересня 1235 р. той помер. Ми не маємо підтверджень, що руський володар прибув до Угорщини ще до його смерті, однак точно знаємо, що 14 жовтня у Столичному Білгороді (Секешфегервар) він взяв участь у коронаційних урочистостях найстаршого сина покійного короля – Бели IV. У ході коронації, як вказує *Пожонська хроніка*, Данило вів королівського коня на другому відтинку коронаційного шляху – із базиліки Пресвятої Діви Марії до храму Свв. Петра і Павла. Король при цьому йшов пішки. Усе дійство відбувалося за присутності великої кількості гостей, серед яких точно були посланці імператора Фрідріха II Гогенштауфена. Вони прибули до Угорщини щойно по смерті Андрія II та залишилися аж до коронації його наступника, аби узгодити із ним справу невиплати начебто затриманої батьком Бели данини. Відтак відведена Данилові роль, пропозиція, від якої він чомусь не відмовився (бо, можливо, не міг), слугувала свого роду *imitatio* традицій імперії, де жест маршальської служби (*officio stratoris*) був добре знаним та зрозумілим. Хронологічно це перше зафіксоване джерелами ведення королівського коня під час коронації представника династії Арпадів, що, вочевидь, відповідало коронаційному понтифікалу, бо згодом повторювалося. Найбільш докладно ролі королівського коня та закріпленої за ним особи описані Антоніо Бонфіні при коронації 21 вересня 1490 р. Владислава II із династії Ягеллонів. Цю почесну місію виконував королівський конюший Володислав. Він належав до числа найвищих урядників держави. Можемо точно стверджувати відсутність випадків залучення іноземних

гостей до яких би то не було «почесних» функцій при коронаційних урочистостях будь-кого із наступних королів Угорщини, включно до 1526 р. Данилів випадок — унікальний. При цьому справедливо зауважмо: ми не знаємо, чи вів він королівського коня, коли верхи на ньому сидів сам Бела; ми не маємо свідчень складання Белі яких-небудь присяг. Фактом залишається використання новим королем Угорщини титулу *Galitiae Lodomeriaeque Rex*, оцінка попередніх спроб Данила повернути Галицьку землю собі як порушення принципу вірності (за королівським дипломом 1235 р.), а також трактування Русі (у незрозумілому географічному сенсі) як залежної від нього землі (за змістом так званого «татарського листа» від 11 листопада 1247 р.). При цьому до придворного наративу Романовичів (відомого загальною як *Галицько-Волинський літопис*) Данилова участь у коронації Бели IV чомусь не потрапила. Дивно, якщо дійсно вважати таку за почесну, позбавлену будь-яких підтекстів і субординаційних наслідків та варту особливої уваги, як це видно у багатьох інших випадках, коли історіописець ретельно нотує навіть менші за своїм значенням події.

Ведення королівського коня безумовно було субординаційним жестом, значення якого Данило Романович розумів, проте, певно, сподівався у такий спосіб добитися від Бели IV поступок щодо Галича і Галицької землі. Однак — безуспішно. Утім, на відміну від попередньої 22-річної паузи у відвідинах Угорського королівства, тепер упродовж 1235—1241 рр. він кількаразово з різною метою (часом про неї ми можемо хіба здогадуватися) відвідував сусідню країну. На тлі монгольського вторгнення князь Данило із сином Левом резидували тут щонайменше кілька місяців (начебто ведучи перемовини про шлюб дітей, що малоймовірно), покинувши Угорщину на початку 1241 р., коли передові загони номадів уже пљундрували східні і південно-східні комітати. Допомоги Белі IV у відсічі нападу ворога вони не надали, перебравшись у важкодоступні для кочовиків мазовецькі землі.

Наслідки участі князя Данила у коронаційних урочистостях 14 жовтня 1235 р. були ним *de facto* подолані із розгромом угорсько-польсько-галицьких військ на чолі із баном Філею та князем Ростиславом Михайловичем під Ярославом 17 серпня 1245 р., а особливо — успішним поверненням після поїздки до хана Бату 1245—1246 рр., де він змушений був визнати монгольську зверхність. Відтепер загроза нового вторгнення номадів за підтримки руських сил в Угорське королівство схилила Белу IV

до ідеї видання у вересні 1246 р. заміж за Данилового сина Лева своєї доньки Констанції, а також підтримки проєкту коронації старшого Романовича, що відбулася наприкінці 1253 р. Набуття ним титулу *Ruscie Rex* не дозволяло угорським королям реалізувати на практиці свій титул *Galitiae Lodomeriaeque Rex* аж до 1370 р.

Андрій СТАСЮК: *Пане Ілля, середньовічні титули володарів Русі, в тому числі галицько-волинських правителів, в латиномовних джерелах часто окреслюються термінами «dux» або «rex» та похідними від них. Стосовно князя і короля Данила Романовича вже у галицько-волинській частині Іпатіївського літопису (Галицько-Волинському літописі, хроніці Романовичів) чітко можна простежити вживання обох титулів – князь і король. Чи можемо говорити про подібну ситуацію у документах і наративах латинської Європи? Чи коронація Данила Романовича 1253 р. вплинула на чинні канцелярські моделі інституцій середньовічної Європи?*

Ілля ПАРШИН: Простий погляд на руських князів у європейських наративних джерелах вказує на те, що більшість із них вважали королями – «*Regis Ruthenorum*». Подібний феномен можна пояснити існуванням певних середньовічних історіографічних традицій: ще за часів Римської імперії потужніших варварських правителів (особливо якщо йшлося про віддалені народи) титулювали як «*regis*», тоді як менші за впливом були «*duces*». Можливо, про Русь існувало схоже уявлення: могутніші Рюриковичі, отже, могли бути королями, навіть якщо королівської корони вони ніколи не мали.

Титули Данила Романовича – істотна проблема для дослідження. Загалом, незважаючи на чималу кількість збережених наративних джерел, складно відповісти, наскільки їх автори розрізняли королівський та князівський титули володарів Русі. Наприклад, інколи лише із контексту можна зрозуміти, про якого правителя йдеться у тому чи іншому записі. Беззаперечно відомо, що про Данила Романовича як «*rex Rusciae*» писав Ніколо де Кальві (пом. 1273), особистий сповідник папи Інокентія IV. Зважаючи на близькі стосунки із впливовим понтифіком, правдивість його свідчень не викликає сумнівів. Серед інших європейських джерел виокремимо польські «*Аннали Красінських*», в яких під 1253 р. бачимо повідомлення про коронацію старшого Романовича королівською короною. Також серед латиномовних авторів про це записав Ян Длугош.

Зафіксувавши цю подію вперше під 1253 р., він потім змінив первісний варіант на свідомо ангажований, розмістивши його вже під 1246 р. (звинувачував руського володаря у підступах та нещирості). Ця маніпуляція спричинила появу міфу про дві коронації, який тривалий час експлуатувався задля применшення значущості королівської корони Данила для української історії.

Водночас у кількох польських та угорських середньовічних джерелах (Як Длугош і «*Пожонська хроніка*») старший Романович записаний як князь (щоправда, ці записи – до 1253 р.). Напевно, цей титул також уживався нарівні із королівським. Зокрема, у короткій посмертній характеристиці літописець одночасно писав про Данила як про князя і короля. Можемо припустити, що прийняття королівської корони не нівелювало того факту, що Данило Романович лишався щонайменше князем Холмським. Хоча підтвердити це у джерелах майже неможливо, така ситуація була би цілком нормальною для середньовічної Європи.

Стосовно актових матеріалів варто вказати на листування із папою римським Інокентієм IV (в одному з листів Данило Романович згаданий як король Русі, тоді як Олександр т. зв. Невський – лише князь Суздальський). Важлива пам'ятка – тристоронній договір 1254 р. із великим магістром Тевтонського ордену і мазовецьким князем, в якому вжито цікаве формулювання «*Daniele primo rege Ruthenorum*». Складно визначити, що ховалося за таким титулом: «*Данило I, король Русі*» чи «*Данило, перший король Русі*» (як аналогія «перший» – «найстарший», тобто великий князь)? Інших згадок про королівський титул старшого Романовича не збереглося. Лише його наступники у XIV ст., підтверджуючи союзні договори із Тевтонським орденом, згадували у переліку «короля Данила» і «королів Русі» (до слова, Данила Романовича і, очевидно, короля Юрія Львовича). Зважаючи на титулатуру князя Юрія-Болеслава Тройденовича («опікун королівства Русі» – в грамоті до Тевтонського ордену від 1339 р.), за ідеєю про *regnum Ruthenorum*, створеною за часів Данила Романовича, крилося щось більше... Можливо, наступні пошуки дадуть можливість розкрити цю таємницю.

Андрій СТАСЮК: *Олександрє Борисовичу, Данило Романович і монголи – питання, яке також овіяне різними історіографічними міфами. Все ж, мабуть, слід визнати, що стосунки Данила з кочівниками після їхнього остаточного закріплення у Причорномор'ї*

склалися зовсім по-іншому, аніж решти князів з династії Рюриковичів. У чому секрет «успіху» (чи неуспіху) Данила Романовича в його «монгольській політиці»?

Олександр ГОЛОВКО: Поставлений блок питань міг би стати темою для обговорення далеко не одного круглого столу. Свого часу у східноєвропейській історіографії вкоренилося поняття «татаро-монгольське ярмо», або «монголо-татарське ярмо». Зводилося воно до наступного. В середині XIII ст. до Східної Європи прийшли монгольські орди, захопили Київську Русь, тримали її під своїм гнітом більше 200 років, майже до кінця XV ст., коли московський цар Іван III подолав монгольський гніт, а його син Іван IV, захопивши уламки колишньої могутньої держави Золотої Орди, завершив процес боротьби з ординцями. Висновок: більше 200 років ординського ярма пояснюють відставання Росії від інших країн, які мали б бути вдячними і постійно спокувати перед росіянами те, що вони захистили західну цивілізацію від нецивілізованих номадів. Хочу відзначити, що історії монголів у XIII—XV ст. в сучасній історіографії приділяється велика увага. Тут слід відзначити велику роль, яку відіграють казанські науковці, які не тільки вивчають, а й координують дослідження в зазначеній проблематиці. Цій проблематиці приділяють велику увагу фахівці багатьох країн. Хотів би серед них відзначити, зокрема, фінського дослідника з міста Оулу (розташоване майже біля Полярного кола) Романа Хауталу, який написав масу вкрай цікавих високопрофесійних праць про монголів XIII—XIV ст. Однозначно процес творення відносин руських князівств з монгольським новоутворенням в Східній Європі носив різноплановий характер. Північно-Східна Русь, Чернігівська земля, Київське князівство були в значній залежності від ординців. В іншій ситуації перебувало державне утворення Данила Романовича, що пояснюється як географічним фактором, так і вдалою політикою волинських володарів, зокрема їх дипломатичною діяльністю. Згадаємо про великий успіх поїздки князя Данила до хана Бату в 1245/1246 рр. в Сарай. Не випадково згаданий вже сьогодні Ярослав Ісаєвич справедливо писав, що, як не дивно, розквіт держави братів Данила і Василька Романовичів припав на післямонгольський період її існування.

Тему про відносини Русі, перш за все Волинської землі, з ординцями я розглядав у декількох працях. Зокрема, два дні тому я передав до чергового випуску *«Дриновського збірника»*, який видають спільно

харківські і софійські історики, статтю під назвою «*Монгольський фактор у відносинах Волинського князя короля Данила Романовича з Апостольським престолом*». Цій темі раніше було присвячено декілька моїх публікацій, але в названій переглянуто і доповнено ряд аспектів взаємин Данила Романовича з папами Інокентієм IV і Александром IV, показано складну картину східноєвропейської діяльності Апостольського престолу, розглянуто спроби створення системи європейської безпеки проти можливих нападів ординців.

Андрій СТАСЮК: *Мирославе Михайловичу, Галицьке боярство і Данило Романович надзвичайно цікава тема. Особисті образи (інколи ще дитячих років), загальна недовіра, інтриги, змови – все це невід’ємні атрибути у стосунках князя і короля та галицького нобілітету. Все ж яка, на Вашу думку, причина (причини) цього протистояння і хто ж вийшов переможцем (переможеним?) з батлу «Данило vs галицькі бояри»?*

Мирослав ВОЛОЩУК: Стосунки князя і короля Данила Романовича з галицькими елітами належать до «вічнозелених» та чи не найбільш дражливих. В історіографії годі знайти однозначну відповідь на питання, хто справжній герой історії Галицького краю: князь Данило чи місцеві бояри? Зауважмо принагідно, що у місті Галичі, ба у будь-якому іншому місті краю досі не зведено жодного пам’ятника, не встановлено жодної меморіальної таблиці на честь галицьких світських чи церковних еліт, серед яких не бракувало воістину гідних постатей.

Князь Данило з дитячих літ перебував у не найсприятливішому оточенні бояр міста, яке його батько на межі 1198/9 р. фактично здобув силою, зробив своєю столицею, знищивши або виславши частину неугідних йому представників місцевої знаті. Із загибеллю князя Романа частина вигнаних бояр зуміла повернутися додому та поставити питання про сатисфакцію за завдані раніше збитки. На цьому тлі не дивно, що вдова покійного князя, щойно довідавшись про його смерть, змушена була приводити бояр зі свого оточення до хресного цілування, аби мати хоч якісь гарантії безпеки у Галичі. Як продемонстрував подальший перебіг подій – даремно. Вочевидь, на цій підставі згодом придворний твір Романовичів, відомий загальною як *Галицько-Волинський літопис*, переповнений нотатками про «невірних», «безбожних», «брехливих» галицьких бояр.

Еліти Галицької землі, на відміну від знаті інших підконтрольних династії Рюриковичів теренів у системі еклезіального впливу Київської

митрополії, формувалися та здобували свій вплив за інших умов і обставин. Йдеться про людей фронтиру, на життя яких сильно впливали з Угорського королівства, країн Балканського півострова чи окремих підконтрольних Пястам земель (головно Малої Польщі). На цьому тлі формувалися господарські та правові норми їхнього життя, що, на нашу думку, точно передбачали право передачі наявних землеволодінь у спадок — чи не найважливіший атрибут феодального права країн латинського Заходу. Це перетворило еліти Галицької землі на стабільні, маломобільні, зрощені у сімейних стосунках та торговельних інтересах з елітами перелічених вище сусідніх земель заходу і півдня. Консервативності галицькій знаті додало й те, що утверджена 1084 р. у їхніх землях династія Ростиславовичів не мала права на обіймання престолів за межами відведених їм для правління Любецьким з'їздом 1097 р. теренів. Це спричинило відносно спокійне співіснування знаті і князів, у якому останні постійно відчували помітний вплив на своє навіть приватне життя. Такою ситуація залишалася до 1187 р., коли Галицька земля увійшла в тривалий турбулентний період, перетворившись на арену міждинастичної боротьби різних сил і союзів. Однією з причин було невпорядковане сімейне життя князів Галича, зокрема Ярослава Володимирковича, прозваного у «*Слові о полку Ігоревім*» Осмомислом, його сина Володимира та князя Романа. Останній, не маючи належних прав на Галич, зрештою, й сам походив із найвпливовішого відгалуження київських князів, «архонтів усієї Русі», що безпосередньо впливало на політичну культуру у стосунках з елітами, як ми вже продемонстрували вище.

Найстарший син князя — Данило, народжений у другому шлюбі свого батька із вельможною ромейською дамою, ймовірно, імператорського роду, увібрав у себе все найкраще з виховання як «за мечем», так і «за кужелем». Попри кількарічне виховання при угорському дворі упродовж 1206/7—1210/11 рр. його ставлення до бояр Галича моделював радше цезаропапістський складник характеру, аніж поступки на кшталт «Золотої булли», виданої королем Андрієм II 1222 р. представникам угорської середньої знаті. Тож неодноразові образи князя, замах на вбивство, спроба в будь-який спосіб усунути його з Галича, відвертий воєнний опір — наслідки цього екзистенційного непорозуміння, спричиненого відмінностями педагогічних традицій при дворі Романовичів та в боярському середовищі Галицької землі. Подолати опір боярства князь Данило не зумів, навіть частково практикуючи земельні надання окремим

його представникам від свого імені чи залучаючи до військових та дипломатичних справ. Напруга у стосунках між сторонами зберігалася весь час, коли старший Романович обіймав галицький престол упродовж 1205–1206 рр., 1210/11–1213 рр., 1230–1232 рр., 1234–1235 рр., 1238–1240/41 рр. та після 1245 р., так, зрештою, і не зумівши на ньому остаточно утвердитися. Що цікаво, галицькі еліти у своїй більшості толерували правління представників династії Арпадів – короля Галичини Коломана і його молодшого брата Андрія як галицького князя. Вони позитивніше сприймали на галицькому престолі князів Мстислава Мстиславовича і Михайла Всеволодовича із сином Ростиславом. Можливо, таких проблем, як з батьком, не було за правління Данилових синів Шварна і Лева, про що, втім, джерела не повідомляють нічого. Бояри Галича і Галицької землі, здається, раніше за інших невінченосних еліт на Русі вдавалися до практик станових монархій, не вбачаючи проблем у обійманні ключових престолів краю вихідцями, до прикладу, з Угорського королівства. Схожі прецеденти були давно відомі в країнах латинського Заходу. Зокрема, Анжуйська династія упродовж XII–XIV ст. делегувала своїх представників на престолі Англії, Неаполя, Угорщини, Польщі тощо.

У кожному разі перемогу у півсотлітньому протистоянні між Романовичами та галицьким боярством не здобула жодна зі сторін. Князь Данило під тиском обставин та з торговельної доцільності звів на півночі своїх володінь нову столицю – місто Холм. Монгольське вторгнення середини XIII ст. змінило вектори купецької активності, що спричинило поступовий занепад Галича як політико-адміністративного центру і поважного трансконтинентального транзитного осередку. Частина його еліт згинула у лихоліттях постійних війн і конфліктів першої половини XIII ст., частина – емігрувала, ще частина – маргіналізувалася, втративши колишні прибутки, а відтак і статус. При цьому місто залишалося впливовим з церковного погляду, тут резидував галицький єпископ, а від початку XIV ст. – митрополит. Однак, попри суттєве ослаблення, із вигасненням 1323 р. династії Романовичів «за мечем», нащадки галицьких бояр залишалися активними учасниками політичного життя міста і краю, обіймали всеможливі уряди й посади, чітко підтверджені різного штибу джерелами XIV–XVIII ст. Частина з них у другій половині XIV ст. вплинула на постання Молдовського господарства, що успадкувало певні галицькі еклезіальні традиції та структуру розподілу влади. Саме окреслення

«галичанин» також нікуди не поділося з ужитку, навпаки, із XIX ст. поступово ставало підґрунтям, на якому формувалися ознаки нової української політичної нації.

Андрій СТАСЮК: *Пане Ілля, активна залученість Данила Романовича у політику Центральної Європи, безперечно, знайшла своє відображення в тогочасних джерелах. Одним з таких прикладів, без сумніву, була участь старшого Романовича (зокрема його сина Романа) у війні за спадщину «Бабенбергів». Чи можна дійсно вважати таку заангажованість галицько-волинського правителя найбільшим успіхом його «західної політики», або, як писав літописець: «не було ж у землі Руській раніше [нікого], хто воював би землю Чеську, — ні Святослав [Ігоревич] хоробрий [не ходив сюди], ні Володимир [Святославич] святий» [цитата за — Літопис руський / пер. з давньорус. Л. Є. Махновця; відп. ред. О. В. Мишанич. Київ : Дніпро, 1989. С. 412]?*

Ілля ПАРШИН: Активна політика князя Данила Романовича насамперед відома з літописання. Маючи в особі літописця (літописців) вірного союзника, пам'ять про діяння руського володаря збереглася й стала певною настановою для його спадкоємців. Щоправда, серед усіх акцій непросто визначити найголовнішу, особливо коли руського володаря залучали до віддалених країн.

У 1245 р. в битві біля р. Лейта загинув Фрідріх II Войовничий, останній представник австрійських Бабенбергів «за мечем». Окремі австрійські та німецькі хроністи сповіщають, що це сталося у сутичці з котримсь «королем Русі». Імені його ми не знаємо. Частина дослідників вбачають тут князя Ростислава Михайловича, на той час уже зятя угорського короля Бели IV. Інші вважають, що можливим учасником війни ще тоді був сам Данило Романович (хоча складно визначити, як він встиг повернутися з Орди та прибути до віддаленого угорсько-австрійського кордону). Збереглися відомості, що анонімний «руський король» теж загинув біля Лейти, — у такому разі йдеться про третю особу, ідентифікувати котру за сучасного стану джерел неможливо. Водночас загибель Фрідріха II навіть «із руським слідом» відкрила проблему успадкування Австрійського герцогства.

Боротьба за вакантний престол розгорнулася довкола родичок загиблого герцога — Маргарити і Гертруди. Опікунство над останньою взяв папа Інокентій IV. Участь Романовичів у цьому протистоянні виглядає

раптовою. Насамперед князь Роман Данилович до того часу у джерелах згадувався лише один раз, а при описі свого побуту в Австрії він перетворився на головного героя, хоча й зазнав поразки. Виникає питання: чому вибір впав саме на цього володаря? Чому Гертруда відмовила кільком претендентам, але погодилася на шлюб із Романом? Чи був причетний до організації цього династичного шлюбу князь Данило Романович? Який у нього був інтерес до цього? Усі запропоновані проблеми залишаються дискусійними.

На пропозицію Бели IV князь Данило організував військову коаліцію (насамперед із польськими князями), яка вирушила у бік Опави та намагалася захопити місто. Це відволікло би сили чеських супротивників від війни в Австрії. Тим часом через погану взаємодію похід не складався успішно. Князь Данило вчасно не оцінив ситуацію: оборонці міста не змогли зачинити одну із брам (літописець пояснив це тим, що його сюзерена вразила очна хвороба). Пограбувавши околиці, захопивши декілька менших містечок біля Опави, руський володар змушений був повернутися. Коли Бела IV домовився із чеськими Пршемисловичами, доля герцога Романа також була вирішена: він покинув вагітну дружину й вирушив до Литви, ставши місцевим удільним князем.

Такі результати свідчать про не надто успішний похід. Проте вже на зворотному шляху до табору Данила Романовича вперше прибули папські посланці, які запропонували йому королівську корону. Складно визначити, чи пов'язані похід під Опаву і ця подія, але це не виключено. Літописна характеристика *«не було ж у землі Руській раніше [нікого], хто воював би землю Чеську, – ні Святослав [Ігоревич] хоробрий [не ходив сюди], ні Володимир [Святославич] святий»* правдива – настільки далеко у чужі землі не ходили з військом навіть наймогутніші руські князі. Цікава деталь: якщо літописець про це знав, то при дворі Романовичів побутувала певна інформація про історію та військові походи великих київських князів. Тож можемо говорити про окремі моделі історичної пам'яті у середньовічній Русі, які ще потребуватимуть додаткової оцінки.

Андрій СТАСЮК: *Пане Назарію, історична і культурна пам'ять – сьогодні надзвичайно важливі і актуальні теми. Водночас формування таких складних і, особливо, давніх подій чи особистостей, як-от король Данило Романович, в окремі конструкти національної історії – справа не з простих. Наскільки, на Вашу думку,*

В різні періоди при формуванні історичної пам'яті навколо постаті Данила Романовича було дотримано принципу об'єктивності? І як подібні моменти, пов'язані із культивуванням видатних історичних постатей, впливають на процеси їхнього наукового вивчення? Конкретно на прикладі короля Данила?

Назарій ХРИСТАН: Зростаючий інтерес до постаті Данила Романовича, його «королівський» образ і використання правителя як однієї з ключових фігур української історії вказують на широку трансформацію культури пам'яті у сучасній Україні. Пошуки нових концептів колективної ідентичності в незалежній Україні межують із формуванням нових історичних наративів, які є одними з важливих складових творення національної ідентичності. Такі зміни торкнулись і пам'яті про Данила Романовича, який у дореволюційний час був «привласнений» виключно до Галицької землі, а в радянську епоху перетворився на локального західноукраїнського героя і патріота минулого.

Процес винайдення та наукового конструювання образу Данила Романовича розпочався з історичних уявлень галицьких русофілів середини ХІХ ст., яким вдалося створити стійкий образ «*Данила Галицького*» у свідомості українського суспільства тієї епохи та розпочати боротьбу за присвоєння і стилізацію образу володаря виключно Галицькій землі. Важливу роль відіграло усвідомлення того, як літописний князь та король у студіях видатних істориків-русофілів Дениса Зубрицького, Ісидора Шараневича та Богдана Дідицького перетворився із середньовічного правителя на давнього західноукраїнського героя «*Данила Галицького*».

Концепт русофільської історії був неможливим без «образів» минулого, які мали стати основою нової історичної пам'яті. При пошуку лінії власної, окремої історії було винайдено пам'ять про середньовічного князя Данила Романовича. Забута в полонофільській історичній культурі постать короля, добре підкріплена джерелами, давала дослідникам (враховуючи особливості політичної біографії володаря) найбільш широкий простір для історичних дискусій цивілізаційного характеру. Жоден правитель не міг похвалитися такою кількістю дослідницької уваги на сторінках «Історій» вчених-русофілів. «Хоробрий, добрий, мудрий, хитрий та милосердний» – русофільський образ «*Данила Галицького*» не відповідав літописному зображенню

Данила Романовича, однак сприяв утвердженню своєї окремішності від великопольського минулого.

Представники українського національного руху Наддніпрянщини та Галичини, які запозичили до свого історичного нарративу русофільського «*Данила Галицького*», використали цей образ для формування своєї концепції української історії Русі й тим самим сприяли політизації пам'яті середньовічного володаря. Вперше предикат «*Галицький*» стосовно Данила використав український історик Наддніпрянщини Микола Дашкевич. Таке означення Данила підхопили й інші історики того часу – Микола Костомаров, Олександр Барвінський.

Авторитетність та наукова кваліфікація багатьох тогочасних вчених зіграли злий жарт із їх наступниками, які жодним чином не ставили собі за мету з'ясувати генезис «галицькості» володаря й особливості його ідейної репрезентації. Наддніпрянським історикам того часу важливо було сформуванню концепцію минулого, яке б історично єднало Галичину із Наддніпрянською Україною. Популяризація концепту образу «*Данила Галицького*» як володаря Галицької землі й водночас руського правителя розв'язувала цю проблему, але водночас породила досить спрощені наукові схеми та вектори досліджень у контексті історії держави Романовичів.

Неабияку фаховість у написанні нарративу про Данила Романовича проявив видатний історик Михайло Грушевський. Вчений зміг вибрати з-поміж ряду контрастних історіографічних образів володаря, сконструйованих у кабінетах істориків, той, який найбільше відповідав історичній реальності: «Новочасні біографи Данила йдуть за його прихильником XIII в. (літописець) та переповідають його похвали. Тим часом історична правда вимагає більш критичної і більш об'єктивної оцінки». Образ руського правителя втратив сконструйовану русофілами та народниками яскравість. У своїх дослідженнях М. Грушевський ретельно провів джерелознавчий аналіз. У тексті ми не бачимо неісторичного «*Данила Галицького*». Перед нами володимирський, холмський і певною мірою київський князь, а після подій у Дорогичині – король Русі.

Інтелектуальні досягнення М. Грушевського, його схема-концепція історії України здійснили значний вплив на формування наукового світогляду кола вчених, які чітко заявили про свій відхід від народницьких ідей в історіографії. Криза позитивізму в історичній науці та поразка

українства у революційних подіях 1917–1921 рр. призвели до того, що на початку 20-х рр. ХХ ст. остаточно сформувався державницький напрям історичних досліджень, засновниками якого стали Степан Томашівський, Мирон Кордуба та Вячеслав Липинський. Зокрема, С. Томашівський активно відстоював ідею дослідження історичних постатей минулого, які є основою формування нації. Він доводив, що перша українська монархічна державність була започаткована завдяки діяльності Данила Романовича. Надалі сконструйований С. Томашівським образ короля Данила як втілення монархічного минулого, покликано зберігати та репрезентувати українську культуру, наштовхнувся на зовсім новий період інтелектуальної думки – час марксизму в СРСР і опинився на межі «забуття».

З крахом старого імперського порядку настала «нова ера» у вивченні постаті Данила Романовича. Протягом усього часу боротьби за його пам'ять образ Данила не викликав такої кількості протиріч, як у перші два десятиліття більшовицької влади. Більшовики запустили механізм культурної революції, під час якої було оголошено війну практично всім символам і цінностям «старого порядку». Данило став втіленням старого режиму, який до того ж сприяв формуванню української окремішності. Було розпочато тривалий процес конструювання радянського гранд-наративу історії, де не знайшлося місця для середньовічного державця. Правитель на десятиліття став штучно «забутим». Втім, у 1937 р. було «реабілітовано» ряд правителів і воєначальників російської історії, серед яких знайшли своє місце й українські герої, зокрема Данило Романович. «Повернення» князя й короля в культурну пам'ять українців стало можливим через віднайдений у біографії володаря конфлікт із рицарями Добжинського ордену у Дорогичині 1238 р. Данило був інструменталізований як антинімецький символ. Локальний конфлікт із добжинськими рицарями у роки Другої світової війни було винесено на всесоюзний масштаб і перетворено на грандіозну перемогу русів над німецькими чернечими орденами, названими «псами-рицарями». Виправданий з ідеологічної точки зору епізод біографії Данила, по суті, став єдиним аспектом досліджень в історії давньоруського правителя.

У процесі актуалізації формування офіційної радянської моделі історії держави Романовичів важливу роль відіграло створення Інституту історії України АН УРСР. У ряді основних академічних видань того часу, працях таких істориків, як Сергій Белоусов, Кость Гуслистий, Володимир

Пічета нівелювався або ж зовсім ігнорувалися титул «*Rex Russiae*» та політична роль Данила Романовича у Центрально-Східній Європі середини XIII ст. Державця було перетворено на локального західноукраїнського «героя-патріота Данила Галицького». Масну крапку у висвітленні історичного образу «Данила Галицького» було поставлено у 1950 р., коли в Інституті історії АН СРСР вийшла праця Владіміра Пашуто «*Нариси з історії Галицько-Волинської Русі*». Сама концепція студій з історії західноукраїнських земель, писаних російським вченим у великоросійському дусі, свідчила, що партійне керівництво вирішило на усіх рівнях культурної політики показати своє бачення історії держави Романовичів. Своїм політичним та науковим авторитетом В. Пашуто сформував радянський образ «Данила Галицького». Образ Данила Романовича, який ми спостерігали в М. Дашкевича, М. Грушевського й інших вчених XIX ст., та його спрощену форму у проєктах Інституту історії АН УРСР, В. Пашуто звів до звичайного соратника князя Олександра Ярославича «*Невського*», ошуканого «злим Заходом», нівелюючи таким чином весь європейський вектор політики Данила.

У тіні роботи В. Пашуто виявилась і підготовлена директором Інституту суспільних наук АН УРСР І. Крип'якевичем монографія «*Галицько-Волинське князівство*». Рукопис тексту завершено у грудні 1957 р. і передруковано наступного року. Текст редагували таким чином, щоб пройти цензурні рамки. Показово, що у всіх попередніх працях Іван Крип'якевич вживає термін «*Галицько-Волинська держава*», однак після виходу у світ книги В. Пашуто вчений міг говорити лише про «князівство». Українська версія образу Данила Романовича, вміщена у праці І. Крип'якевича, була видана аж у 1984 р. після ряду цензурних редагувань та загалом після політичної кризи у державі і зміни державного регулювання щодо історичних праць.

Подальші дослідження постаті Данила Романовича проводилися у пашутовському контексті «галицького князя». Масштабний проєкт «*Нарисів з історії СРСР*», де одним із авторів виступав завідувач відділу феодалізму Інституту історії АН УРСР Вадим Дядиченко, повністю проігнорував образ Данила у висвітленні латиномовних джерел та обмежився літописними повідомленнями. «*Rex Ruthenorum*» у всесоюзному виданні історії залишався в тіні політики «*Олександра Невського*». Найбільш видатний правитель південноруських земель

XIII ст., постать із величезною кількістю джерельних повідомлень, практично відсутній і в педагогічній університетській історії. Прикладом є популярний і вельми шанований у вченої спільноти підручник Ніколая Павленка *«Історія СРСР з найдавніших часів і до 1861 р.»*.

Усі досягнення радянської науки добре підкріплювалися історичною уявою митців у текстах, картинах, музиці, повністю ігноруючи джерелознавчий погляд. Образ *«Данила Галицького»* широко репрезентовано у радянських художніх творах. Зокрема, у однойменній патріотичній поемі Миколи Бажана 1942 р. старшого Романовича зображено як видатного полководця й керманича мас. Очевидно, що у кульмінаційний момент Другої світової війни радянське керівництво вважало прийнятним привласнити так зване *«Галицько-Волинське князівство»* українській історичній пам'яті. У 1951 р. український літератор Антон Хижняк видав історичний роман *«Данило Галицький»*. Літературний образ Данила зображено дуже неточно, він виступає класичним об'єднувачем «російського народу» та борцем супроти німецької агресії. Основна мета володаря — об'єднати всі давньоруські землі в одну державу — від Новгороду, Суздаля до Галича.

Найбільш важливим візуальним репрезентантом історії пам'яті про Данила Романовича в епоху радянського патріотизму став фільм українського режисера Ярослава Лупія *«Данило — князь Галицький»*. Стрічку знято у 1987 р. на Одеській кіностудії імені Олександра Довженка. Розглядаючи проєкт стилізації образу *«Данила Галицького»* на широкому екрані, слід згадати, що науковим консультантом фільму став тогочасний співробітник Інституту історії АН УРСР Микола Котляр. Враховуючи чутливість партійного апарату до «правильного» висвітлення минулого своїх республік, призначення М. Котляра на пост консультанта не викликає подиву. Тим не менш у згаданого історика домінувало прагнення написати політичну біографію Данила Романовича. Результатом його творчих пошуків та наукових напрацювань стала невелика монографія *«Данило Галицький»*, видана у 1979 р. За висловом самого автора, книга носила популярний характер і орієнтована на широку аудиторію. М. Котляр коротко охопив найбільш дискусійні (на його думку) проблеми історіографії та біографії старшого Романовича у політико-ідеологічному векторі, заданому свого часу В. Пашуто.

На широкому екрані перед українським глядачем постав князь *«Данило Галицький»*, який у промові перед вирішальною битвою

«цитував» слова Дмитра Донського із «*Задонщини*». Текст джерела, а саме промови Дмитра Івановича широко використовувався в художній літературі радянського періоду і був добре відомий радянському суспільству. У контексті стилізації образу Данила Романовича та присвоєння його українській культурній пам'яті такий авторський хід ніс у собі усвідомлення меншовартості перемоги Данила над монгольським воєначальником Куремсою. Жодним чином не претендуючи на чільне місце «великоруської» історії. Адже створений у радянській суспільній свідомості образ битви на Куликовому полі був надто стійким, щоб нівелювати його перемогами Данила. Автор продовжив творити образ «князя» — локальну та другорядну історичну постать, яка не може змагатися у своїй значимості із великоросійськими «героями». Кінорецепція радянського образу правителя завершила боротьбу за присвоєння і стилізацію ідеологічного зображення, а також поширила суперечливі напрямки у формуванні концепту «радянського патріота» Данила Галицького у суспільстві.

Образ короля Данила не мав права на існування у радянській історичній науці, яка повністю задовольняла ідеологічні потреби держави. Усі попередні досягнення науки «забувалися». Природний, згідно із середньовічною практикою, титул короля повністю заперечував імперський гранд-нарратив. На думку партійного керівництва, Данило Романович не міг носити королівський титул у той час, коли у Московсько-Суздальському князівстві були лише князі. Цей політичний та ідеологічний штамп в історії Галицької й Волинської земель фактично на десятиліття призупинив історичні дослідження, породивши досить вузьку та заангажовану історіографічну традицію. Залишилися забутими військово-політичні та торгово-економічні зносини із країнами тодішньої Європи. У своїх викривлених формах пригадування партійне керівництво намагалося викреслити ці сторінки з пам'яті українського суспільства радянської епохи. Вивчення політичної біографії Данила Романовича було дозволене доти, доки воно доповнювало, а не змагалося з радянським концептом минулого. Титул «*Rex*» повністю заперечував імперський гранд-нарратив. Образ короля Данила не мав права на існування у науці, яка повністю виконувала ідеологічні потреби держави.

Розпад Радянського Союзу став періодом формування нової української культурної пам'яті і гострих дискусій про минуле України. У той час як професійні історики намагались обґрунтувати та відстояти

своє право на перегляд минулого відповідно до розвитку світової історичної науки, політики старались утвердити або «патріотичну», або ліберальну версію історії країни як єдино вірну. Однак відповідного механізму конструювання минулого держави винайдено не було. В результаті українське суспільство стало заручником старих імперських та радянських кліше у своїй історії, які подавались крізь призму нової концепції патріотичної української історії.

Конструювання нової колективної пам'яті у сучасній Україні — частина більш широкого процесу формування нової національної ідентичності. Це складний і суперечливий шлях не тільки тому, що різні політичні, соціокультурні сили намагаються ним керувати, а й тому, що нова українська ідентичність повинна асоціюватись із новою незалежною територією, новою країною, для якої повинні бути винайдені нові, прийнятні для всієї території герої минулого. Герої, які будуть єднати культурний простір держави, а не створювати дискусії науково-культурного та цивілізаційного характеру загалом. У зв'язку з цим етап незалежності призвів до того, що всі попередні герої (як радянські, так і великоросійські-імперські) були поставлені під сумнів у контексті своєї важливості для культурного простору України.

Показова суперечливість образу Данила Романовича в українській культурній пам'яті минулих століть зберегла своє існування у незалежній Українській державі. Перед нами постає питання: який же образ володаря є прийнятним у сучасному суспільстві? Суспільстві, де, здавалося б, існують демократичні принципи, які поєднуються із бажанням істориків очистити нашу пам'ять від штучно створених образів минулого. Чи вдалося нам позбутися усіх зображених кліше та історичних міфів у біографії першого короля Русі? Чи змогли ми інтегрувати пам'ять про князя й короля відповідно до потреб сьогодення без «славнозвісного» спадку минулих століть й подолати не історичні «іконописні образи», які були винайдені для конкретних ідейних та ідеологічних цілей? І так, і ні. Адже тільки предметне та фахове дослідження життя та пам'яті про Данила Романовича сприятиме кращому розумінню реалій XIII ст., оцінки діяльності володаря як державця, його здобутків та невдач. Тільки таким шляхом можна конструювати своє, «живе» та історичне минуле, в якому місця вигаданому образу «князя Данила Галицького» немає.

*Myroslav Voloshchuk (Ivano-Frankivsk, Ukraine),
Oleksandr Holovko (Kyiv, Ukraine),
Illia Parshyn (Lviv, Ukraine),
Andrii Stasiuk (Halych – Ivano-Frankivsk, Ukraine),
Nazarii Khrystan (Chernivtsi, Ukraine)*

**King Danylo Romanovych Between Myth and Reality:
Source Evidence, Historiographical Discourse,
and Historical Memory.**

**Proceedings of the Discussion Round Table Held
on January 25, 2024**

The discussion round table was held at the National Reserve ‘Ancient Halych’ on January 25, 2024. The event brought together leading specialists and researchers of medieval Ukrainian history, focusing on the figure of King Danylo Romanovych (1201–1264), from four Ukrainian cities – Kyiv, Lviv, Ivano-Frankivsk, and Chernivtsi. During the discussion, the moderator outlined several key issues, which the invited speakers addressed by drawing on their extensive research experience. The academic debate unfolded over two rounds and lasted more than 180 minutes, offering participants valuable insights into the latest trends in the study of King Danylo of Rus’. The round table was organized to mark the 760th anniversary of the death of Danylo Romanovych and to celebrate the 30th anniversary of the National Reserve ‘Ancient Halych’

Key words: *Danylo Romanovych, Kingdom of Rus, historical memory, scientific discussion.*